

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ
Dilekçe Komisyonu Genel Kurulu Kararı

Tarih: 12/07/2005

Karar No: 15

Dilekçe No	Dilekçe Sahibinin Adı, Soyadı ve Adresi	Dilekçe Konusu
7742	Selçuk Üniversitesi Rektörlüğü Konya	<i>Dilimize giren yabancı kelimelerin yaygın kullanımı sonucu oluşan tabelâ kirliliğinden ve güzel Türkçe'mizin doğru şekilde kullanılması yönünde, özel</i>
8024	İhsan Kâni SÜBAŞI Untern Kökönigshof 36/a 34346 Hann.Münden / Deutschland	<i>şahıslarca ve resmi kurumlarca gerekli hassasiyetin gösterilmemesi yönündeki yakınmalardan ibaret.</i>

Komisyonumuz, gündeminde bulunan; Dilimize giren yabancı kelimelerden ve bunların yaygın kullanımıyla oluşan tabelâ kirliliğinden kaynaklanan ve genel olarak dilde yozlaşma iddialarını içeren 11 bin imzalı başvuruyu ve buna ek dilekçeyi; eğitim sistemi, basın-yayın ve dildeki gelişmeler yönüyle ele almak üzere Sivil Toplum Örgütlerinin (Dil Derneği, Türkiye Yazarlar Birliği) Basın-Yayın Kuruluşlarının (SHOW, TGRT, Kanal B), Akademisyenlerin (Ankara Üniversitesi, Hacettepe Üniversitesi) ve Bakanlık Temsilcilerinin (Milli Eğitim Bakanlığı, RTÜK, Türkiye Radyo Televizyon Kurumu, Türk Dil Kurumu) katılımlarıyla 02/06/2005 tarihinde 9 uncu toplantısını yapmıştır.

I- KOMİSYONDA İLERİ SÜRÜLEN GÖRÜŞLER

Komisyon Başkanının, sorunun tarihsel süreç içerisindeki gelişimine ilişkin olarak “Sorunun temelinde yatan sebepler ve çözüm yolları hususunda, dünyanın bir çok ülkesinde olduğu gibi bizde de Cumhuriyet tarihimizle yaşıt ve hatta daha da gerilere giden bir tartışma sürecinin yaşandığını görmekteyiz. Cumhuriyet döneminde Atatürk'ün önce alfabe, daha

sonra da dil alanında yaptığı devrimlerle konu ele alınmış ancak, Türkçe üzerine yapılan tartışmalar sona ermemiştir. Aynı dönem içerisinde, bir yanda sadeleşme, bir yanda tasfiyecilik, bir yanda da Arapça, Farsça sözlerini yaygın biçimde kullanma düşüncelerinin ileri sürüldüğü görülmektedir. Genel olarak “Öz Türkçecilik” ve “Yaşayan Türkçe” taraftarlığı şeklinde gerçekleşen tartışmalar kapsamında, Tunalı Hilmi Bey in 1923 Ağustosunda Türkçe'nin özleşmesi konusundaki ilk yasal girişimi başarısızlıkla sonuçlanmıştır.” şeklindeki açıklamaları sonrasında ilk olarak konuyla ilgili kanun teklifi çalışmaları olan milletvekillerine söz verilmiştir.

Akademisyenler, sivil toplum örgütleri, basın mensupları ve Bakanlıkları temsilen katılan bürokratların iştirakleriyle devam eden toplantı; hükümet temsilcileri ve diğer katılımcıların açıklamaları, Komisyonun tespit ve değerlendirmesi ve karar kısmıyla sonuçlanmıştır.

Kanun Teklifi Sahibi Milletvekillerince İleri Sürülen Görüşler:

Dilin bir ülkenin namusu olduğu, kaybedilen toprak parçasının zamanla geri alınması mümkünken, dil için böyle bir telafinin söz konusu olamadığı, milletin varlık sebeplerinin en önemlilerinden biri olan dilin kaybedilmesinin, o dili kullanan milletlerin tarih sahnesinden silinmesiyle eş değer olduğu, bu milletlerin o dille şekillenmiş manevi değerlerini de yitirdiği, yurt dışında yaşayan vatandaşlarımızın, bu süreçten kaynaklanan rahatsızlıkları, yoğun olarak hissettiklerine dair önemli deneyimlere, bulgulara sıkça rastlandığı,

Türkçe'nin ülke insanının ses bayrağı olduğu; nesiller arasında kopukluğa sebep olan bu yozlaşma ve duyarsızlıkların çözümü iddiasıyla ortaya konan çalışmaların, beklendiğinin aksine işi daha da zorlaştırdığı, söz konusu çalışmaların maksatlı olarak çarpıtıldığı, Düşüncenin varlık biçimi olan dilin, aklın aynası olduğu, akılla dilin karşılıklı olarak birbirlerine bağlı bulunduğu, Atatürk ün "Türk dili, Türk ulusunun kalbidir, zihnidir" sözünün ruhsal bütünlüğü, ortak belleğini, geçmiş ve gelecek ilişkisini, kendisini, doğasını ve evreni anlama, kavrama, yorumlama yeteneğini ortaya koyduğu, dilin ulusların kişilik bütünlüğü ve varlık sorunu olduğu,

Ünlü Alman tarihçisi ve dil bilgini Brockelman'ın "*Dil, bir milletin özelliklerinin sadık aynasıdır. Millî benliğini, ulusal özelliklerini bilinçle kavrayabilecek düzeye erişmedikçe hiçbir millet, siyasî ya da manevî yönden kendisinden üstün olan yabancı milletlerin kültürel etkisine ve bu kültürün taşıyıcısı olan yabancı sözcüklerin anadiline girmesine engel olmak gerektiğini tam olarak kavrayamaz.*" demekle meselenin önemini ortaya koyduğu,

Milleti diri ve birlikte tutmanın en önemli aracı olarak görülen dilin, saf ve temiz tutulmasının öneminin büyük düşünürlerce de dile getirildiği; Konfiçyüs'un, öğrencilerinin "eğer ülke işlerini yoluna koyacak, meselelerini halledecek güç ve yetki size verilmiş olsaydı işe nereden başladınız" sorusuna, "dilini ve kelimelerin doğru söylenmesinden" şeklindeki cevabı ve gençlerin devamında "niçin bu kadar önem veriyorsun bu konuya" şeklindeki ısrarlarına karşılık olarak "eğer kelimeler doğru söylenmezse, dil doğru kullanılmazsa, ağızdan çıkan sözler anlatmak istenilen sözler değildir; ağızdan çıkan sözler anlatılmak istenilen sözler olmayınca, yapılması gerekenler yapılamaz, yapılması gerekenler yapılamayınca da ahlak ve sanat soysuzlaşır, ahlak ve sanat soysuzlaşınca adaletsizlik başlar ve halk ne yapacağını bilmemenin çaresizliği içerisinde bocalar, durur" şeklindeki beyanının önemli olduğu,

Uluslar için arz ettiği bu önemin bireyler için de geçerli olduğu, dilimize "Yedi Askı" diye çevrilen Arap edebiyatının en önemli eserlerinden birisinde "Kişinin yarısı dili, öteki yarısı da kalbidir. Bunlardan geri kalan et ve kandan ibarettir." dendiği, "Her dil, onu ana dili olarak konuşanın iç yaşantısını, dünya ve yaşam görüşünü ve kavrama çevresini yansıtır", "dilimin sınırları, dünyanın sınırları demektir.", "dili yapan insan değil, insana kendi ulusal özelliğini veren dildir", "Dil düşüncenin ve varlığın evidir.", "ulusu, kandan çok anadili belirtir." özdeyişlerin süregeldiği,

Bu konuyla ilgili olarak önceki dönemlerde 200 bilim adamıyla gerçekleştirilen çalışmaların siyasi irade içerisinde farklı düşünceler, farklı tepkiler sebebiyle bir türlü sonuçlandırılmadığı, meselenin, akademik düzeyde gerçekleşecek organizasyonlar ve kurumsallaşmayla sağlam bir zemine oturtulması gerektiği, çözüm sürecinin, sadece yasal düzenleme zorlamasına indirgenmesinin doğru olmadığı, yurt dışında gördüğümüz Türkçe tabelâlardan duyduğumuz memnuniyetin bizleri, kendi ülkemizdeki yabancı tabelâları da hoş görmemiz gerektiği sonucuna götürdüğü, dolayısıyla bu işin hissiyattan uzak, kırmadan dökmeden halledilmesinin önem arz ettiği,

Tabelâ kirliliği sorununun dillerle mücadele eksenine kaydırılmaya çalışıldığı, 12 Eylül ihtilaliyle, Arap turistlerin uğrak yeri olan lalelideki Arapça tabelâların kaldırılması uygulamalarında görüldüğü şekliyle sorunun çözülemeyeceği,

Yaşayan Türkçe kavramı üzerindeki tartışmaların ise artık bitirilmesi gerektiği, Ecevit' in kullandığı ve bir dönem kimsenin anlamadığı "olanak" kelimesini artık anlamayanın kalmadığı, dolayısıyla meseleleri normalleştirerek halletmenin akıllıca olacağı,

Anayasamızın 3 üncü maddesinde yer alan "Türkiye Devleti, ülkesi ve milletiyle bölünmez bir bütündür. Dili Türkçe'dir...." hükmüne rağmen, yasal düzenleme eksikliğinin

Anayasanın hükmünü etkisiz kıldığı, özellikle işyeri adlarında yaygın olarak görülen yabancı dil kullanımının Anayasa'nın, değiştirilemez ve değiştirilmesi teklif dahi edilemez hükümlerinden biri olan bu düzenlemesini yok saydığı ve bu sürecin, Türk dilinin öğrenilmesi ve kullanılmasında büyük bir duyarsızlık yaşanması sonucunu doğurduğu, gençlerin bugün, Türkçe'nin en temel eserlerini dahi okuyamadığı,

Özellikle basın ve ayın organlarındaki yanlış ve kötü kullanımların bu feci durumu dalga dalga geniş halk kitlelerine yaydığı, fiziki güzelliğin spiker olarak çalışmada ön koşul haline geldiği, elaman tercihinde fiziki unsurların ön plana çıktığı, yazılı ve görsel basının, dilin gelişmesindeki veya yozlaşmasındaki önemli rolleri gereği yasa tasa taslağında, radyo ve televizyon spikerlerinin Türkçe'yi yanlışsız kullanabildiklerini gösteren sunuculuk belgesine sahip olmaları zorunluluğunun getirildiği,

Yabancı Dille Eğitim sorununun ise apayrı bir durum arz ettiği, 2923 sayılı Kanunun çıkarılış amacına aykırı olarak düzenlemenin uygulamada Yabancı Dil öğretimini Yabancı Dil Eğitime dönüştürdüğü, yabancı dil mevzuu önemli olmakla birlikte gelinen nokta itibariyle yanlış bir mecraya sürüklendiği, Türkiye sınırları içerisinde Türkçe'den başka bir dille eğitim ve öğretim yapılmaması gerektiği, Yabancı dil eğitimi ve öğretimi ile yabancı dille eğitim ve öğretimin tamamen birbirine karıştırıldığı, yabancı dille eğitim ve öğretimi düzenleyen 2923 sayılı kanunun yanlış yorumlandığı ve yabancı dilin, okulların birçoğunda öğrenim dili haline geldiği, tüm bu gelişmelerle Dilin birleştirme özelliğinin, toplumu farklılaştırma, ayırıştırma fonksiyonuna dönüştüğü; Arapça konuştuğu için, bugün Türklüklerinden bahsetmenin imkansız hale geldiği güneydoğudaki Karakeçili aşiretinin buna en çarpıcı örnek olduğu,

Bir zamanlar, sadece, büyük şehirlerin bazı semtlerinde görülen yabancı işyeri adlarının, şimdilerde Anadolu şehir ve kasabalarına yayıldığı, ülkemizin âdeta Türkçe kullanılmayan ülke görünümüne büründüğü, "Bergama" ismindeki restoranın bir sabah aniden "Lasera" ya dönüştüğü, Yabancı marka meselesinin ideoloji kaygılardan öte, ciddi bir ekonomik boyutu olduğu, ülkelerin ekonomik gelişmişlik düzeyiyle yakından ilgili bulunduğu, öncelikle gelişmişlik ve marka olma sorunumuzun halledilmesi gerektiği, yüzeysel tepkilerle, sokakta çözüm aranmasının başkalarını da sokağa dökeceği ve sorunun çözümünü kolaylaştırmanın ötesinde daha da zorlaştıracağı,

Dilin sadece kanuni düzenlemeyle korunamayacağı, bu konuda duyarlılık oluşturulması ve bu sürecin tüm kamu kurumlarınca desteklenerek milli bir politika haline gelmesi gerektiği,

Çok iyi İngilizce bilmelerine rağmen ülkelerinde İngilizce konuşmayan Fransızların ülkesinde olduğu gibi kanuni düzenlemenin zorunlu olduğu; mevcut yasa

taslaklarının bu noktada oldukça geniş düzenlemelere yer verdiği, özellikle tabelâ hususunda ayrıntılı düzenlemeler içerdiği; kamu kurum ve kuruluşlarında, kamu tüzelkişiliklerinde ve noterlerde, her türlü belgenin, sözleşmenin ve yazışmanın Türkçe hazırlanması, kamu kurum ve kuruluşlarınca, kamu tüzelkişiliklerince düzenlenen her türlü toplantı ve gösteri dilinin Türkçe olması gibi hükümler yer aldığı,

Geçen yıllarda Sigorta Murakabe Kanununda bir maddenin değiştirilmesiyle ilgili bir çalışma yapıldığı; 2 nci madde de “sigorta sözleşmeleri ve poliçelerinde yabancı kelimelere yer verilemez. Yabancı kelimelerin karşılığı olarak Türk Dil Kurumu tarafından önerilen kelimelerin kullanımı esastır” şeklindeki düzenlemenin bir maddeyle Sigorta Murakabe Yasasına eklendiği, sigorta yasasının Türkçeleşmesi için atılmış olan bu adımın diğer düzenlemelere de yansıtılması halinde önemli ilerleme sağlanacağı,

Dilde kaybedilenlerle yitirilenin yalnız dile özgü değerlerle sınırlı kalmadığı, ulusal kimliği oluşturan temel değerlerin de yok olduğu, yasal düzenlemelerin bir an önce yapılması gerektiği, halen Fransa’da yürürlükte olan Fransız dilinin kullanılmasına ilişkin yasa ve bu yasayla oluşturulmuş kurum ve kuruluşlarının bu düzenlemelerde örnek alınabileceği,

Son dönemlerde bazı Belediye Meclislerinin, almış oldukları kararlar doğrultusunda, Türkçe olmayan tabelâlara müsaade etmeme, bu tür ilan ve reklamları kaldırtma şeklindeki ümit verici uygulamalarına rastlanıldığı,

Millî Eğitim Bakanlığı ve Yüksek Öğretim Kurulunun bu konuda daha aktif rol üstlenmesi gerektiği, kurumsal tedbirlerin önemli olduğu, Yerel yönetimlerin, alınacak tedbirlerin uygulanmasında ciddi yetkilerle donatılabileceği,

Tabelâ sorununun cezalandırmayla değil, teşvik edici önlemlerle aşılabileceği; bu konuda duyarlılık gösteren işadamlarına bazı ekonomik kolaylıklar sağlanmak suretiyle tabelâ mevzuuna çekidüzen verilebileceği

Belirtilmiştir.

Akademisyenlerce İleri Sürülen Görüşler:

Türkçe hususunda Kurumlar arasında iletişim eksikliği yaşandığı, karar alıcılarla uygulayıcılar arasındaki iletişim bozukluklarının, üretilenlerin hayata geçirilmesi gayretlerini zafiyete uğrattığı,

Meselenin sokağa dökülmesinden yakınıldığı, oysa tüm gayretlerin sokağa dökülmüş bu meselenin sokaktan kurtarılması amacı doğrultusunda geliştiği, son zamanlardaki gelişmelerin oldukça ümit verici olduğu, toplumun çok geniş kesimlerinin duyarlılıklarına şahit olunduğu,

Tabelâlara müsamaha meselesinin üzerinde düşünülmesi gereken ciddi bir sorun olduğu, müsamananın tavizleri artırdığı ve genel uygulamalar haline geldiği, ‘VC’ ibaresinin ‘WC’ olarak kullanımının bu duruma örnek gösterilebileceği ,

Türkçe’nin önemli çıkmazlarından birinin de terim sorunu olduğu, sanatta ve bilimde kullanılan terimlerimizin yabancı kelimelerinden oluştuğu, yazı dilinde ve konuşma dilinde önemli aksaklıklar yaşandığı; Osmanlıca’ sı nesil Türkçe’si Kuşak olan kelimenin şimdilerde Jenerasyon olarak yerleştiği,

Türkçe’de de çok ilgi çekici değişimlerin gerçekleştiği, bunları da görmek gerektiği; tecrit için kullanılmakta olan yalıtım sözünün şimdilerde izolasyona dönüştüğü; ancak, dilin bunları bir yerlere yerleştirdiği, izolasyon yerine her zaman yalıtım kullanılmadığı gibi tecrit yerine de falanca tecrit edildiği dendiği zaman, onun yerine diğerinin geçmediği, sonuçta, dilin de bir bakıma geliştiği,

Atılması gereken en önemeli adımın; oluşturulacak geniş katılımlı bir Komisyonla sorunun tespiti ve çözümü tartışmalarının ileri aşamaya taşınması ve sonuçlarının kitaplaştırılarak ortak bir bilinç oluşturulması olduğu, sorunlarımızın gerçekten ne olduğunun bir kitabının yazılması gerektiği,

İşe özellikle okullardan başlanması gerektiği, öğretmenlerin, sorunun çözümünde çok etkili olacağı, ülkemizde, Karamanoğlu Mehmet Beyin 13 Mayıs’taki fermanı ve Atatürk’ün Türk Dili Cemiyetinin ilk toplantısını yaptığı 26 Eylül esas alınmak üzere iki dil bayramı kutlandığı, her ikisinin de okullarda dil bayramı olarak kutlanmasının fazlalık oluşturmayacağı ve ciddi katkılar sağlayacağı

Belirtilmiştir.

Sivil Toplum Örgütlerince ve Kamu Kurumu Niteliğindeki Meslek Kuruluşlarınca İleri Sürülen Görüşler:

Herkesin, en üst değer olduğu yaygın kanaatine bağlı olarak, çocuğunu yabancı dille eğitim yapan yerlerde okutmaya çalıştığı, en yüksek puan alanların buraları tercih ettiği, iş başvurularında kimsenin Türkçe kompozisyona tabi tutulma gibi bir zahmete sokulmadığı, sorulan ilk sorunun İngilizce biliyor musun, hangi okuldan mezunsun olduğu,

İşin eğitim boyutunun çok önemli olduğu, herkesin krala görünmeyen elbise biçtiği, çocukların durumlarının durumun vahametini ortaya koyduğu,

Türkçe’nin itibarının neredeyse sıfır noktasına düştüğü, yabancı dille eğitim yapan Üniversitelerin dün olduğu gibi bugün de, tercih sıralamasında ilk saraları paylaştığının görüldüğü, YÖK ün de bu üniversiteleri ilk sıralarda ilan ettiği, zihinsel olarak, kaymak

tabakanın hep buralara yönlendirildiği, dolayısıyla muteber insanlarımızın eksik Türkçe ile yetiştigi,

Toplumda ciddi bir iyi niyet krizi yaşandı; herkesin yabancı dil, yabancı kültür düşmanı olduğu ülkemizde, çocuğunuzu nerede okutmak istersiniz sorusuna yine herkesin verdiği yanıtın oldukça düşündürücü olduğu,

Ayrıca eski yeni kavgası çerçevesinde; nesil kelimesinin yerine kuşak kelimesinin yerleştirildiği, daha sonra her ikisinin de gittiği ve yerine jenerasyon un geldiği, bu yönde gelişen dil kavgasının çok yanlış olduğu; bizim eski kelime ve yeni kelime diye bir ayırımımızın olmaması gerektiği, uzun yıllar toplumda kullanıla gelen bütün kelimelerin bizim olduğu, batı dillerinden geçmiş ve dilimize yerleşmiş bütün kelimelerin de bizim olduğu, bundan sonrası için yapılacaklar üzerinde durulması gerektiği,

O kelime buradan mı geldi, bu kelime şuradan mı?. şeklindeki tereddütlerin sona erdirilmesi ve bu yöndeki tartışmaların bitirilmesi gerektiği, sözlükte yer alan her kelimenin nereden gelirse gelsin bizim olduğu, aksi yönde gelişecek tartışmaların eskiyi de, yeniye de kaybetmemize ve sonuçta yabancı dillere mahkum olmamıza sebep olacağı,

Konunun çok büyük sorumluluklarının olduğu, bu yükün Milli Eğitim Bakanlığı nın sırtından alınması gerektiği, Eğitim fakültelerinde başlayan ve rant çevrelerince üretilerek piyasaya sürülen kaynaklarla yönlendirilmeye çalışılan Tezsiz yüksek lisans uygulamalarının ciddi sorunlara gebe olduğu,

Türkçe'nin çok önemli tehlikelerle yüz yüze olduğu, sözcük kirliliğinin, tabelâ kirliliğinin, yerel yönetimlerin güçlendirilmesi ve daha etkin kılınması ile, el ele vermek suretiyle kısa sürede temizlemesi mümkünse de, asıl büyük tehlikenin, Türkçe'nin bozulan söz dizimi olduğu,

Toplumun, gençlerin cümle kurma yeteneğinin, kendini anlatma yeteneğinin ortadan kalktığı, herkesin kendisini yabancı dil yapısına uygun cümlelerle ifade etmeye çalıştığı, zorladığı, cümle yapısı, tümce kurma yeteneği bozulan bir dile yabancı sözcüklerin girmesi önlenebilirse de ; söz diziminden kaynaklanan yıkımın telafisinin kolay olmayacağı, eğitim sisteminde çok hızlı önlemler almadıkça bu yıkımın ortadan kaldırılamayacağı,

Resmi gazete yayımlanan metinlerde, Türkçe'den gittikçe uzaklaşıldığı , Kitle iletişim araçlarının ipin ucunu iyice kaçırdığı, güzel diye, toplum bunu istiyor diye sunulan çalışmaları, hangi toplumun istediğinin anlaşılamadığı,

Ortaokulda 3 yıl, lisede 3 yıl, üniversitede 4 yıl yabancı dil eğitimi verilmesine rağmen bir yabancı dilin öğretilmediği, oysa düzgün bir dil eğitimiyle kısa sürede yabancı dil

öğretilebileceği, buna Çince'nin de dahil olduğu, özellikle yazılı basında ve görsel basında dil üzerine korkunç cinayetler işlendiği,

Türkiye'deki tabelâların, turizm bölgelerindeki kısmi uygulamalar dışında, yurt dışındakilerden farklı olarak, yabancılar için değil kendi vatandaşlarımız için asıldığı, bunun, üzerinde düşünmeye değer önemli bir fark olduğu, işin psikolojik ve sosyolojik boyutunun önemszenmesi gerektiği, sorunun Türkçe'nin itibarıyla, prestijiyile ilgili olduğu, Türkçe'nin, bugün, Anayasadaki hükme rağmen itibarlı bir konumda bulunmadığı, prestijinin yüksek olmadığı, bu psikolojik ortamın, sokakların işgale uğraması sonucunu doğurmasının doğal olacağı; ülkede yabancı dille tabelâ bulunmasının normalde tuhaf olmadığı, belli ölçülere kadar da müsamahayla karşılanabileceği; ancak, Türkiye'deki durumun kirlilik boyutuna vardığı ve üzerinde ciddiyetle durulması gerektiği,

Öncelikle yaygın bir kamuoyu oluşturularak Türkçe'nin prestijinin yükseltilmesi yönünde toplu bir gayret gerektiği, Dil kurumunun etkinliğinin yasal olarak kuvvetlendirilmesinin zorunlu olduğu, Kurumun devlet içerisindeki faaliyetlerinin etkinleştirilerek, güncel gelişmelere tepki verme, güncel sorunlara çözüm bulma noktasındaki yetersizliğinin giderilmesi gerektiği, özellikle, mevzuat düzenlemelerindeki eksikliklerin giderilmesi açısından bunun zorunlu olduğu, ortaokul ve ilkokul öğrencilerinin dahi yapmayacağı hataların kanun metinlerinde, yönetmelik düzenlemelerinde yer aldığı, bu tür yanlışlara Dil Kurumunun kanununda da sıkça rastlandığı,

Sokakla, tabelâyyla uğraşmaktan daha esaslı sorunların aciliyetle çözüm beklediği, zavallı esnafla mücadele düşüncesinin doğru olmadığı, eğitim sisteminde çocukların 300-500 kelimeyle değil, binlerce kelimeyle düşünmesinin sağlanması gerektiği, yabancı dille öğretimin özendirilmesi gerektiği, oysa Türkiye'nin akademik uygulamalarını yönlendiren, şekillendiren YÖK ün, özel üniversitelerde ve vakıf üniversitelerinde bu yönde zorlama uygulamalarıyla mücadeleye, tartışılmaya değer sorunların kaynağı haline geldiği,

Dil konusunda herkesin düşüncesinin önem arz ettiği, hangi düşünce olursa olsun aynı coğrafyayı paylaşan insanlar olarak ortak bir dille anlaşma, bilim ve sanat üretme, çocuklarımızı yetiştirme zorunluluğumuzun olduğu, Türkçe'nin sorunlarının herkesçe paylaşılması ve çözümü yönünde kafa yorulması gerektiği,

Atatürk'ün önderliğini yaptığı Dil devrimiyle kuşaklar arasında kopukluk meydana getirildiği yönünde oluşturulmaya çalışılan yanlış ve yaygın kanaatin terk edilmesi gerektiği, yeni nesillerin bu konuda doğru bilgilendirilmesinin önemli olduğu, kaldı ki bu ülkede Türkçe'den başka, genelgelerle yasaklanmış başka bir dil olmadığı, Kuşaklar arası kopukluk

iddiaları hakkında aydınlanmak isteyenlerin, Ömer Seyfettin'in dil yazılarını okumasını gerektiği,

Katılımcılar tarafından dile getirilen kitap çalışması yapılacak kadar zaman kalmadığı, bıçağın kemiğe dayandığı, çok hızlı oluşturulacak bir kurulla meselenin üzerine gidilmesi gerektiği, hadisenin şuydu buydu şeklindeki kısır söylemlerden kurtarılarak Ulu önderin gerçekleştirdiği devrim ışığında ele alınması ve çözümü noktasında ciddi çaba sarf edilmesi gerektiği,

RTÜK'ün, yasakçı değil, fakat, yönlendirici çalışmalarıyla süreci desteklemesi ve özellikle de radyo televizyon kurumlarının, özel televizyonların adlarından başlayarak bu işe el atılması gerektiği, Anayasanın 174 üncü maddesi ve 1300 sayılı yasayla tespit olunan esaslar çerçevesinde harflerin okunuşu kıstaslarına uyulmasının önemli olduğu,

Yasal düzenlemeyle koruma yönteminin isabetli olmadığı, bir ülkenin dilinin kanunla korunmasının doğru olmayacağı; nitekim, Anayasaya koymakla bunun korunamadığının da anlaşıldığı

Belirtilmiştir.

Özel Sektör Temsilcilerince İleri Sürülen Görüşler:

Ülkemizin, hangi öğretmene yanıt, hangisine cevap, hangisine olanak, hangisine imkân yazsak ki tereddüdünü yaşadığı yılları geride bıraktığı,

Televizyonların dil konusundaki duyarlılığının gerçekten de çok önemli olduğu, özellikle haber sunumlarındaki hataların telafisinin mümkün olmadığı,

Tenkit konusu olan; sunucuların, spikerlerin, sadece fizikî güzellikleri esas alınarak görevlendirildiği hususunun doğru olmadığı, kimseye sadece mavi gözleri hatırına sunuculuk yaptırılmadığı, zaten burada belirleyici kişilerin editörler olduğu, sunucunun editörlerce hazırlanan metni okuduğu,

Türkçe'deki esas bozulmanın sebebinin yabancı dille eğitim kaynaklı olduğu, gençlerin üniversite sınavındaki soruları anlayamadığı, ortaokul ve lise boyunca, hatta, ilkokuldan başlayan bir İngilizce eğitimle matematiği, fiziki, kimyayı, biyolojiyi İngilizce okuyan öğrencinin, lise 2 nci sınıfta, lise 3 üncü sınıfta okuduğu ve hatta da çok iyi bildiği konunun Türkçe'sini öğrenmek için üniversiteye hazırlık kurslarına gittiği, dolayısıyla, yakında velilerden, çocuklarımız bu sınavı anlamıyor şeklinde şikayet gelebileceği,

Yabancıların Türkiye'de özel öğretim kurumu açmasının yasak olduğu, ancak, Dışişleri Bakanlığımızın ikili kültür anlaşmaları kapsamında bazı çalışmalara müsaade edildiği, British Council ün bunlardan biri olduğu, bunun Türkiye'de denkliği olmamasına

rağmen yıllardır faaliyetlerini sürdürdüğü, bu tür çalışmaların ticari münasebetlerle de ilişkili olduğu, dolayısıyla çözüm arayışlarında Ticari mevzuatında dikkate alınması gerektiği,

Sorunun çözümü yönünde oluşturulacak mevzuat çalışmalarında dikkatli olunması gerektiği, son yıllarda iyice köşeye sıkıştırılan ve adeta yayın yapamayacak hale getirilen basın-yayının bu meselede ki işlevinin, baskıcı anlayışlara kurban edilmemesi gerektiği, yasakçı değil teşvik edici mekanizmalarla bunun ortaya konmasının önemli olduğu,

Devlet Tiyatrolarına burada çok önemli görev düştüğü, oynanacak yerli oyunlar ve gerçekleştirilecek turnelerle dilin doğru kullanımı yönünde önemli katkı sağlanabileceği ve geniş halk kitlelerine ulaşmanın mümkün olabileceği

Belirtilmiştir.

II. HÜKÜMET TEMSİLCİLERİNİN AÇIKLAMALARI

Toplum olarak yaşanan bu sorunların, diğer ülkelerde de gündeme geldiği, Rusya Devlet Başkanın, iki-üç yıl önce Rusya’da, 1000 kadar İngilizce kelimenin kullanımını yasaklandığı haberinin basın organlarında da yer aldığı, kısacası, bir küresel etkilenmenin söz konusu olduğu,

Bilgisayarlarda F klavye, Q klavye tartışması yaşandığı, bütün bunların, dilin kullanıldığı alanlarda yaşanan olumsuzlukların en belirgin örneklerinden olduğu,

Yabancı kökenli sözlerin, olur olmaz her yerde kullanılmasından toplumun her kesiminin ciddi rahatsızlık duyduğu; burada yabancı kökenli sözlerden kastın, Türkçe’nin söz varlığına girmemiş, Türkçe’nin söz varlığında bulunmayan; ama, dilimizde bir değil birkaç karşılığı bulunan kelimelere rağmen kullanılan yabancı kökenli sözler olduğu,

Türk Dil Kurumunun yıllardır bu konulara dikkat çektiği; ama, ne yazık ki, toplumda yeterince hassasiyet oluşturulamadığı, resmi kurumlarda bu noktada çok ciddi sorunlar olduğu, bazı devlet kurumlarının kapısında “çıkış” yerine “exit” yazdığı; deprem ve yangın durumunda İngilizce bilmeyen vatandaşın çıkış kapısını nasıl bulabileceğinin düşünülmesi gerektiği, yine Formula-1 yarışlarında, alanlara speed park adı verildiği,

Bozuk, yozlaşmış, yabancılaşmış, kabalaşmış dil kullanımının özellikle Radyo ve televizyonlarda ciddi boyutlara ulaştığı, bütün bunların sebeplerinin özetle; öncelikli olarak, insanımız Türkçe’nin gücünden haberdar olmaması, ses yapısıyla, şekil yapısıyla, söz varlığıyla dünyanın en güçlü dillerinden biri olan Türkçe’nin söz varlığının yeterince bilinmemesi, eğitimde bunların çocuklara yeterince aktarılamaması; kısacası, insanımızın, ne yazık ki Türkçe’nin gücüyle donanmamış durumda ve yabancı dille öğretim gibi son derece yanlış bir uygulama içerisinde bulunmasından kaynaklandığı,

1994 yılında çıkarılan 3984 sayılı yasa ve 2002 yılında yapılan değişiklikle Radyo ve Televizyon Üst Kuruluna verilen görev ve yetkiler çerçevesinde, Kurulun, yayınları izlediği, değerlendirdiği ve gerekli yaptırımları uyguladığı,

3984 sayılı Yasanın 4 üncü maddesinin giriş bölümünde “yayınların Türkçe yapılması esastır” hükmünün bulunduğu ve aynı maddenin (h) bendindeki “Türkçe’nin özellikleri ve kuralları bozulmadan konuşma dili olarak kullanılması, millî birlik ve bütünlüğün temel unsurlarından biri olarak çağdaş, kültür, eğitim ve bilim dili halinde gelişmesinin sağlanması esastır” düzenlemesi çerçevesinde RTÜK’ ün denetimlerini sürdürdüğü,

Radyo ve Televizyon Üst Kurulunun araştırmalarında; ülkemizde günlük televizyon izleme süresinin ortalama 245 dakika, Avrupa ülkelerinde ise kişi başına günlük televizyon izleme süresinin 150 dakika olduğunun tespit olunduğu, rakamların bağımlılığı net olarak ortaya koyduğu,

Radyo televizyon kuruluşlarının yayınlarına ilişkin de değerlendirme sonuçlarında, yayın kuruluşlarında Türkçe’nin kullanımıyla ilgili çarpıcı sonuçlara ulaşıldığı; belirlenen sonuçlara göre, yayın kuruluşlarında spiker, muhabir ve sunucuların dili yanlışsız kullanmalarının şart olduğu fikrinin henüz yerleşmediği, Türkçe kullanan herkesin bu görevlerde istihdam edilebileceği fikrinin oldukça yaygın olduğu,

Dilin özensiz ve keyfi kullanımının toplumu olumsuz etkilediği, iletişimi, anlaşmayı zorlaştırdığı, yapılan yayınların birçoğunun, içerikleri, amaçları ve nitelikleri bakımından halkın dil becerilerini geliştireceği, kültür seviyelerini yükselteceği, onlara Türkçe’yi sevdireceği yerde, dilin yozlaşmasına yol açtığı,

Reyting uğruna, programlarda yerel ağızların yaygın olarak kullanıldığı, özellikle eğlence programlarında, dizi filmlerde buna çok rastlanıldığı, bu olumsuzlukların, çocukların günlük dildeki kullanımlarına yansdığı,

Okullardan, birçok eğitim kurumundan Kurula şikayetlerin geldiği, televizyon programlarında yer alan sanatçıların, ünlü kişilerin, çocuklar ve gençler için model oluşturduğu, bu kişilerin özensiz dil kullanımlarının, toplumda dil hususundaki yanlışların yaygınlaşmasına yol açtığı,

Tespit edildiği kadarıyla, yaygın dil yanlışlarının önemli bir bölümünün, yabancı filmlerin Türkçe’ye çevrilişleri sırasında gerçekleştiği ve bunların dilimize yerleştiği, Örneğin; kendine iyi bak, üzgünüm, sanırım sinemaya gidebiliriz falan gibi, çeviri yanlışlarının sıkça tekrarlandığı,

Radyo ve Televizyon Üst Kurulu ile Türk Dil Kurumunun ortak araştırması sonucunda, radyo ve televizyonlardaki haber bültenlerinin, neredeyse yarısının, 100 sözcük

kullanılarak aktarıldığının tespit edildiği, sınırlı sayıda kelimeyle ortaya konulan üretimle, fikrî gelişmeye ve bilimsel çalışmalara zemin hazırlayamayacağını ortada olduğu, kitle iletişim araçlarıyla Dile karşı adeta bir şiddet uygulandığı,

Radyo ve Televizyon Üst Kurulu'nun yerel ve bölgesel yayıncılara yönelik eğitim programları düzenlediği, bölge bölge, il il eğitim çalışmaları yaptığı, yayın kuruluşlarının sürekli bilgilendirildiği, alo RTÜK Şikâyet Hattına ulaşan şikayetler içerisinde dille ilgili olanların, genel toplam içinde sadece yüzde 10 a karşılık geldiği, Türkçe'nin yanlış kullanılmasıyla ilgili yüzde 2, argo, küfür, kötü söz kullanımıyla ilgili yüzde 10'luk bir şikâyetin Alo RTÜK hattına yansıdığı, Yayın kuruluşlarına yönelik olarak, savunma cezası ve program durdurma cezasına ulaşan bazı müeyyidelerin uygulandığı, cezaî müeyyidenin uygulanması konusunda RTÜK'ün önemli sıkıntılarının olduğu, değişiklik öngörülen yeni RTÜK Yasası çerçevesinde söz konusu sıkıntıların giderilmesi yönünde bazı değişikliklerin yapılacağını ümit edildiği,

Dünyanın diğer ülkelerine bakıldığında; Avrupa'da birkaç ülkede, o da ancak özel üniversitelerde ve binde 4'ün altında bir oranla yabancı dille öğretim yapıldığının görüleceği ; ama, Türkiye'de neredeyse yüzde 18'e yaklaşan bir oranda yabancı dille öğretim gerçekleştiği,

Anadolu Liseleri vb. yabancı dille eğitim yapan okullarda, matematik, fen bilgisi, fizik gibi derslerin yabancı dille okutulduğu, ancak, yapılan yönetmelik değişikliğiyle bu zorunluluğun ortadan kaldırıldığı, daha önceki uygulamaların ciddi sakıncalarının görüldüğü, yabancı dille eğitimin temel bilgilerin verilmesi sürecinde ciddi sakıncalarının ortaya çıktığı, yapılan değişiklik doğrultusunda bunun telafisine çalışıldığı,

İşyeri adlarında, kuruluş adlarında, kurum adlarında ciddi bir yabancılaşma olduğu, Devlet kurumları içerisinde de aynı yabancılaşmanın görüldüğü, ürün adlarındaki yabancılaşmanın had safhada olduğu, bazı ürünlerde Türkçe kullanma kılavuzunun olmadığı,

Türkçe'nin araştırılması, geliştirilmesi, zenginleştirilmesi yönündeki çalışmaların yayınlarla, konferanslarla, çeşitli etkinliklerle yürütülmeye çalışıldığı; son yıllarda ortaya çıkan dilde yabancılaşma yozlaşma hususunda ve özellikle de işyeri adlarında yabancılaşma karşısında yerel yönetimler yasasına bir madde eklenmesi için Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına başvuruda bulunulduğu, bu çerçevede işyerleri adlarına ölçü getirilmesinin zorunluluk halini aldığı,

Sorunun ekonomik boyutunun çok önemli olduğu, gelişmelerin sadece işyeri adlarıyla sınırlı kalmadığı, o işyerinde satılan ürünlerin markalarına kadar yayıldığı,

Türk Dil Kurumunun teşvikleriyle, belediyelerce bu konularda önemli çalışmalar yapıldığı, bir çok belediyenin konuya gösterdikleri hassasiyet dolayısıyla kurumca ödüllendirildiği,

Resmi kurumlarla işbirliğinin zorunlu olduğu, bunun en güzel örneğinin, Türkiye Büyük Millet Meclisi çatısı altında gerçekleştiği; Başkan Sayın Bülent Arınç'ın teklifiyle, kanun metinleri üzerinde, Türk Dil Kurumuyla birlikte çalışma yürütülmesine karar verildiği, bunun uygulamasına da geçildiği,

Türk Dil Kurumunun yasayla öngörölmüş bir yaptırım gücü olmadığı; bilim kurulu olarak Türkçe üzerine araştırmalar yapmak ve Türkçe'yi zenginleştirmek amacıyla kurulduğu, kurumun bir dönem yaşamış olduğu önemli mali sıkıntılardan dolayı halihazırda personel maaşının devlet tarafından ödendiği, ayrıca, yapısal olarak ta mevzuat boşluğuna dayanan sebeplerle, uzun süredir üye seçimini gerçekleştiremediği, 8 Kasım 2001 tarihinden bu yana Türk Dil Kurumu olarak bir Başkan ve bir de Başkan Danışmanı olmak üzere iki kişiyle çalışılmaların yürütüldüğü,

Kurumun yaptırım gücüyle donatılmasının zorunlu olduğu,

Türk Dil Kurumunun İlk baskısı 1945 yılında yapılan bir sözlüğe sahip olduğu, Türkiye'deki diğer bütün sözlük çalışmalarının, aslında, Türk Dil Kurumunun sözlüğüne dayandığı, Türk Dil Kurumunun sözlüğünün de, Şemsettin Sami'nin hazırladığı, Kamusu Türkiye, oradan yapılan çalışmalara dayandığı, en son 9 uncu baskısının 1998 yılında yapıldığı, yeni baskı hazırlıklarının devam ettiği,

Yeni baskı Türkçe Sözlükte 103 999 kelime, deyim, terim, anlam ve söz varlığının bulunduğu, bunun baskısının yakın bir zamanda yapılacağı, Türkçe'nin bütün söz varlığını da kucaklayan çalışmanın 2007 yılında tamamlanacağı, bu sözlüğün sadece yazı dilinin değil, bölge ağızlarının söz varlığını, bilim ve sanat terimlerini ve deyimleri de kapsayacağı,

Türkçe'nin yüceltilmesi, güzelleştirilmesi ve hayatiyetini devam ettirmesi ya da zarara uğratılması noktasında, oluşacak seaplardan ve günahlardan en büyük payın Millî Eğitim Bakanlığına ait olacağı tartışmasız bir gerçek olarak kabul gördüğü; ancak, bu konuda her kesin ferdi sorumluluğunun göz ardı edilmemesi gerektiği,

Talim Terbiye Kurulunun Türk Dil Kurumuyla her zaman iyi bir iletişim içerisinde olmaya gayret gösterdiği, ders kitaplarında ve programlarda mutlaka, Türk Dil Kurumunun kılavuzlarının, sözlüklerinin esas alınmasını çalışıldığı ve bunun yönetmelikte de düzenlendiği; kitap inceleyen ve program yazan bütün uzmanların bu kılavuzları çalışmalarında dikkate aldığı, ayrıca, güncellenen kelimeleri takip etmeleri için her birinde

internet hizmeti sunulduğu, Türk Dil Kurumu ile bu bakımdan iyi bir ilişki içerisinde bulunduğu,

Öğretmenin sınıfta öğrencilere doğruyu öğretmesinin yeterli olmadığı, sokaktaki tabelâlardan evdeki televizyona, okunan gazeteye ve dergiye kadar bir çok etkileşim unsurlarının varolduğu, buralardan edinilen dil kullanımlarının kısa sürede hayatın içine yerleştiği; henüz anasınıfına bile gitmeyen küçük çocukların uydurukça kelimeler kullandığı, dolayısıyla top yekun ciddi bir duyarlılık sergilenmesi gerektiği, faturayı sadece öğretmenlere kesmenin doğru olmadığı,

Dilimizin korunması, yaşayan Türkçe'mizin Türk Dil Kurumunun ortaya koyduğu kılavuzlar doğrultusunda yürütülmesi konusunda muhtelif genelgeler yayınlanmak ve bunlara ilişkin uygulamalar denetlenmek suretiyle gerekli çalışmaların devam ettiği

Belirtilmiştir.

III. KOMİSYONUN TESPİTLERİ VE DEĞERLENDİRMESİ

Komisyonumuz, dilimize giren yabancı kelimelerin yaygın kullanımıyla oluşan tabela kirliliği ve genel olarak dilde yozlaşma iddiaları ile ilgili olarak yapmış olduğu toplantı sonucunda:

1. Geçmişte bazı kesimler tarafından, dilde sadeleştirme ve öze dönüş adına bazı kelimeler yok sayılırken, birçok yeni kelimenin oluşturulup konuşma ve yazı dilinde kullanılması için yoğun çaba sarf edilirken, bazı kesimlerin de buna karşı çıkarak, yeni oluşturulan bu kelimeleri yazıp kullanmamaya özen gösterdiği, dilde bir gruplaşma ve kamplaşmaya gidildiği,

2. Bugün, geçmişteki ideolojik kamplaşmalar nedeniyle kullanılmasına karşı çıkılan birçok kelime halk tarafından benimsenip kabul edilirken birçok kelimenin de halk nezdinde tutulmayıp ve kabul edilmediği için unutulup gittiği,

3. Ülkemizde, okuma ve yazmada kullanılan kelime sayısının oldukça az ve sınırlı olduğu, böyle bir dönemde, dilimizde yer bulmuş ve yaygın olarak kullanılan kelimelerin yapı itibariyle Türkçe olmadığını bahane ederek atmaya çalışma girişimlerinin yanlış olduğu, bir sözcük dilimize girmiş ve yaygın olarak kullanılıyorsa, kökeni ve yapısı itibariyle hangi dilden geldiğine fazla önem verilmeden kullanılmasına devam edilmesi gerektiği, dilin bu ve benzeri yollarla zenginleşeceği,

4. Bazı esnaf ve tüccarın ticari endişeler nedeniyle daha fazla müşteri çekmek amacıyla anlamını bilip bilmeden bazı yabancı kelimeleri işyeri ismi olarak kullandığı, kimi

büyük şirketlerin de yabancı şirket ve ortaklarla çalıştığı için yabancı kelimeleri ve kavramları isim olarak kullandığı, Avrupa Birliğine üye ülkelerde de benzer durumların olduğu, özellikle, Almanyanın bazı yerlerinde de çok sayıda Türkçe isim ve tabelalar bulunduğu, bunun, AB üyelik sürecinde devletlerarası münasebetlerin zorunlu kıldığı gelişmeler ile globalleşme ve küreselleşmenin doğal bir sonucu olarak değerlendirilmesi gerektiği,

5. Televizyon yayınlarında ve basın yayında Türkçe'nin doğru ve güzel konuşulması için yeteri kadar titiz davranılıp özen gösterilmediği, Türkçe'yi güzel kullanacak, eğitilmiş, diksiyonu iyi spikerler yerine, fiziği düzgün ve güzel mankenlerin bu işler için tercih edildiği,

6. Milli Eğitim Bakanlığının mevcut yasalar ve yönetmelikler çerçevesinde hazırlanmış olduğu yeni ders kitaplarında, yardımcı kitaplarda ve her türlü yazılı ve basılı materyallerde, yaşayan Türkçe'nin kullanılması için özen göstermesi, geçmişteki ideolojik kampaşmalardan ve uygulamalardan uzak durması, bu bağlamda Milli Eğitim Bakanlığının Türk ve dünya edebiyatından belirlenen "100 Eser" bastırılması ve bunların liselerde okunması ve ilköğretime yönelik olarak da, aynı içerikli çalışmaların yapılacağını duyuran bir genelge yayımlanmasının iyi bir gelişme olduğu,

7. 3984 sayılı Radyo ve Televizyonların Kuruluş ve Yayınları Hakkında Kanunun Yayın İlkelerini düzenleyen 4. maddesinin (h) bendinde yer alan "Türkçe'nin; özellikleri ve kuralları bozulmadan konuşma dili olarak kullanılması; milli birlik ve bütünlüğün temel unsurlarından biri olarak çağdaş kültür, eğitim ve bilim dili halinde gelişmesinin sağlanması" şeklindeki düzenleme ile,

Aynı kanunun RTÜK'çe uygulanacak müeyyideleri düzenleyen 33 üncü maddesindeki düzenlemeler kapsamında, RTÜK'ün 1995' ten 2005' e kadarki uygulamalarına bakıldığında, Türkçe'nin; özellikleri ve kuralları bozulmadan konuşma dili olarak kullanılması şeklindeki yayın esasını ihlal eden kuruluşlara, sadece uyarma cezasını uyguladığı, RTÜK'ün "...yayını durdurulan programların yerine... Türk dilinin güzel kullanımı ve çevre eğitimi konularında programlar yayınlanır" şeklinde düzenlemede yer alan yetkisini ise hiç kullanmadığı,

8. 2876 sayılı Atatürk Kültür Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Kanunuyla TDK'ya yüklenmiş olan "Milli varlığının temel unsurlarından biri olan Türk dilinin kuşaklar arasında birleştirici ve bütünleştirici özelliklerini gözönünde tutarak, yeni nesillerde Türk dili sevgisini ve bilincini kökleştirecek, geliştirecek ve yaygın hale getirecek her türlü tedbirleri almak, araçları hazırlamak, bunları kamu kurum ve kuruluşları ile resmi özel eğitim-öğretim kurumları ve kuruluşlarının, basın ve yayın organlarının hizmet ve yararına sunmak, bu konuda gerekli her türlü işbirliğinde bulunmak." şeklindeki görevleri çerçevesinde; Türk Dil

Kurumunun özellikle RTÜK 'le ve mahalli idarelerle önemli çalışmalar yürüttüğü ve içerik yönüyle oldukça zengin olduğu ifade edilen sözlük çalışmasının hazırlık çalışmalarının sürdürüldüğü,

9. 6.3.2003 tarihinde kabul edilen 4822 sayılı Kanun ile Değişik 4077 Sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanununun 14. maddesindeki “Yurt içinde üretilen veya ithal edilen sanayi mallarının tanıtım, kullanım, bakım ve basit onarımına ilişkin Türkçe kılavuzla ve gerektiğinde uluslararası sembol ve işaretleri kapsayan etiketle satılması zorunludur...” düzenlemesi doğrultusunda, Sanayi ve Ticaret Bakanlığı denetim birimlerince yılın belirli aralıklarında kontrollerin gerçekleştirildiği,

10. Yabancı kelimelerin yaygın olarak kullanılmasıyla oluşan tabela kirliliği hususunda halihazırda, Türk Dil Kurumunun katkılarıyla gerçekleşen ve Malatya, Beypazarı, Isparta, Fethiye, Denizli, Eskişehir ve Samsun Belediyelerince yürütülen; diğer birçok ilçe ve belde belediyelerince de desteklenen çalışmalarla önemli sonuçlara ulaşıldığı,

İdari tedbirlerle yönlendirilen bu çalışmalar kapsamında anılan belediyelerde, yabancı isimli işyerlerine ruhsat vermeme kararları alındığı, yine resmi erkanın bu işyerlerinin açılışlarına gitmeyerek tavır koyduğu, bu yöndeki yönetmelik düzenlemelerinin yürürlüğe konduğu, bazı belediyelerde ise alınmış olan prensip kararlarının uygulama aşamasına gelindiği,

11. Türkçe'nin korunması, doğru ve güzel konuşulması için kanuni düzenleme yapmanın tek başına bir çözüm olmayacağı, tüm vatandaşlar tarafından bir iç kontrol mekanizması gerçekleştirilmesi ve ortaklaşa oluşturulacak bir dil anlayışı senteziyle birlik ve beraberliğin sağlanması gerektiği,

Tespit edilmiştir.

Karar:

Komisyonumuz gündeminde görüşülen; “Dilimize giren yabancı kelimelerden ve bunların yaygın kullanımıyla oluşan tabela kirliliğinden kaynaklanan ve genel olarak dilde yozlaşma” iddialarını içeren başvurulara ilişkin tespit ve değerlendirmeler sonucunda;

- Türk dilinin, bazı kanunlar çıkarılarak korunması maksadıyla TBMM Başkanlığına sunulmuş bulunan - Türk dilinin korunması ve geliştirilmesi yönünde ayrıntılı düzenlemelerin yer aldığı- kanun teklifi çalışmalarıyla ilgili olarak ; 3071 sayılı

Dilekçe Hakkının Kullanılmasına Dair Kanun ile TBMM İÇTüzüğü'nün 116 ncı ve 117 nci maddeleri uyarınca Komisyonumuzca bir işlem yapılamayacağına,

- RTÜK, TRT ve TDK 'nın mevcut düzenlemeler çerçevesindeki yetkilerini kullanarak kurumlar arası dayanışma, işbirliği ve koordinasyonu geliştirmek suretiyle“yabancı kelimelerin tabelalarda yaygın olarak kullanılması ve Dil de ki yozlaşma hususunda; Türk Dil Kurumunun katkılarıyla gerçekleşen ve bir çok belediyece uygulanan yönetmeliklerle alınmış olan idari tedbirlerin, kurumlar arası işbirliğiyle daha da geliştirilerek, mahalli idarelerin etkin kılınması suretiyle genele yayılmasının uygun olacağına,

- 3984 Sayılı Radyo ve Televizyonların Kuruluş ve Yayınları Hakkında Kanunun yayın ilkelerini düzenleyen 4. maddesinin (h) bendinde yer alan düzenleme doğrultusunda, RTÜK'ün, yayın ilkelerine aykırılık hallerinde uygulanabilecek yaptırımları içeren 33 üncü maddesindeki yetkilerini kullanarak,

Söz konusu yetkilerden özellikle “...yayını durdurulan programların yerine...Türk dilinin güzel kullanımı ve çevre eğitimi konularında programlar yayınlanır” şeklindeki düzenleme gereğince, ikame Türkçe programların, kurumlar arası işbirliğiyle, ivedilikle hazırlanarak, RTÜK marifetiyle radyo ve televizyonların kullanımına sunulmasına,

- Radyo ve televizyon yayınlarını, T.C. Anayasası, 2954 Sayılı Türkiye Radyo ve Televizyon Kanunu ve 3984 Sayılı Radyo ve Televizyonların Kuruluş ve Yayınları Hakkında Kanunda yer alan düzenlemelere uygun olarak sürdürmekle yükümlü olan TRT'nin, 3984 Sayılı Kanunun yukarıda (h) bendi olarak zikredilen düzenlemesinin gereği olarak, dil üzerine hazırlayacağı örnek programları televizyon izlenme saatlerinin yoğun olduğu yayın aralıklarında toplumun hizmetine sunmasına,

- 2876 sayılı Atatürk Kültür Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Kanunuyla TDK'ya yüklenmiş olan görevler çerçevesinde; Kurumun, özellikle RTÜK'le, mahalli idarelerle yürüttüğü önemli çalışmaları daha geniş alanlara yayması ve ikame program yayınları için nitelikli dil programlarının hazırlanması yönünde RTÜK'e ve TRT'ye katkı sağlamasına

Karar verildi.

Yahya AKMAN
Şanlıurfa Milletvekili
Başkan

Alaettin GÜVEN
Kütahya Milletvekili
Başkanvekili

Kenan ALTUN
Ardahan Milletvekili
Sözcü

Fehmi ÖZTUNÇ
Hakkari Milletvekili
Katip Üye
(İmzada Bulunamadı)

Abdülmecit ALP
Bursa Milletvekili
Üye
(Toplantıda Bulunmadı)

Ali Rıza GÜLÇİÇEK
İstanbul Milletvekili
Üye

Cahit CAN
Sinop Milletvekili
Üye
(İmzada Bulunamadı)

Sedat KIZILCIKLI
Bursa Milletvekili
Üye

Mahmut GÖKSU
Adıyaman Milletvekili
Üye

Ali TEMUR
Giresun Milletvekili
Üye
(İmzada Bulunamadı)

Şevket ARZ
Trabzon Milletvekili
Üye

Zeynep Damla GÜREL
İstanbul Milletvekili
Üye
(Toplantıda Bulunmadı)

Mustafa EYİCEOĞLU
Mersin Milletvekili
Üye